

Den här artikeln är skriven för tidskriften *Teologi & Ledarskap* och kommer att ingå i nästa nummer. *Pingst Pastor* har exklusiv tillgång till den före publicering. V.g. sprid den därför inte vidare.
/ Göran Lennartsson

Kristen mission börjar i Gamla testamentet

- kristendomen startade som en judisk missionsrörelse

Rubriken är avsiktligt motsägelsefull och vill fånga in att den kristna församlingen till sitt väsen står kontinuitet med de troende i Gamla testamentet (GT). Det är det första denna artikel vill belysa, att församlingen i Apostlagärningarna var judisk. Alla världens folk inbjöds att lära känna Israel Gud och genom Jesus dela förbundsfolkets välsignelser. Detta var Israels uppdrag enligt Skriften.

För det andra. Församlingstillväxt skedde snabbast i den gren av den kristna rörelsen som bestod av folken (hednakristna). Med tiden förlorade kyrkan olyckligtvis sitt beroende av stammen (Israel) och kom att se sig själv som förbundsbärare. Den nya självbilden ledde till att Jesustroende judar isolerades. Kristna judar uppfattades felaktigt som en övergångsform och ett passerat stadium.

Detta fick flera konsekvenser. Dels gick ett teologiskt arv förlorat som vi i vår tid har orsak att återerövra. Dels uppstod ett olyckligt motsatsförhållande mellan kristet – judiskt, så att kristna judar inte längre blev välkomna att utgöra en del av kyrkan. Det har i sin tur fått konsekvenser för vår tids messianska judar - judar med kristen bekännelse. Enligt ortodox judisk uppfattning är de inte längre judar, en position de delar med kyrkofäder. Ordet mission är laddat i judiskt sammanhang och har blivit närmast liktydigt med antisemitism. Detta studium spänner över kristendomens första fyra hundra år och har till syfte att aktualisera denna komplexa historiska process.

Frälsning åt folken

Kristendomen började som en judisk missionsrörelse. Den såg sig som uppfyllelsen av Guds löften till Abraham: *I dig skall alla släkter på jorden bli välsignade* (1Mos 12: 1-3 FB). Förbundet med Abraham är en förlängning av det universella förbundet med Noa. Universaliteten var också i sikte när Gud slöt förbundet med Israels folk vid Sinai. Israel ska vara ett folk av Guds präster för folken. Gud upprättade ett brofäste på jorden. Jesaja profeterar om Israels kallelse: *jag skall göra dig till ett ljus för andra folk, för att min räddning skall nå över hela jorden* (Jes. 49:6).

Hela Israels folk kallades till uppgiften. Men hela folket var inte troget mot Herren. Ibland var den troende församlingen stor som i öknen när Mose håller sitt avskedstal. Hela folket var församlat. Ibland var församlingen liten. Elia trodde han var den enda i folket som var trogen Herren, tills Gud visade honom att det fanns ytterligare 7 000. Kampen mellan tro och avfall är ett tema i Gamla testamentet. Men det har alltid funnits en troende församling.

Profeten Jesaja visste att Israel skulle vara ett ljus för folken samtidigt som hen såg att folket är avfälligt (Jes. 1:2-4). Han förvissades om att det andliga arvet ska föras vidare av en rest som ska överleva exilen i Babel (Jes.10:20-22). Återvändarna från fångenskapen som återuppbyggde Israel utgör denna rest (Esra 9:8). De är en församling inför Herren (Neh. 8:2-8).

Det är troendeförsamlingen i GT som sträcker sig framåt i tiden och förlängs i Nya testamentet (NT). Uttrycket Guds församling och Herrens församling (*qahal adonai*) skrivs i den grekiska översättningen av GT (Septuaginta) *ekklesia kyriou*. Ordet *ekklesia* som används för församling i Nya testamentet griper tillbaka på detta ord *qahal*.

Jesus knyter an till det när han talar om sin församling (*ekklesia*, Matt 16:18). Nya testamentet kopplar med termer om kristna som älskade, heliga, fattiga, till den utvalda resten i GT. Sifferangivelsen 120 om det ungefärliga antal som inväntade Pingsten (Apg 1:15) anknyter till den grupp som i judisk tradition förnyade Israel under Esras tid. De som prisar Guds trofasthet (Ps 89:6) och sjunger en ny sång till Herrens ära (Ps 149:1) är ett i Anden med dem som stämmer upp till lovprisningen i nya förbundet (Apg 2:47; 4:24-26). I den meningen är inte församlingen ny.

Jesusrörelsen

Pingstdagen var en dag av församlingstillväxt. Lukas skriver om en addering av tre tusen som *lades till* (*prostithesan*, Apg 2:41). Det existerade redan en rest som växte i numerär. Medvetet använder Lukas språkbruket troende (Apg 2:44; 5:12) och anknyter på detta sätt till troendeförsamlingen – *hasidim* som Herrens trogna (Ps 30:5; 31:20; 32:6; 37:28). Hebreerbrevets författare refererar till 'fäderna' som efterföljansvärda exempel för troende i NT (Heb 11:2).

Jesusrörelsen var andliga arvtagare till de fromma i GT som bar uppdraget från Abraham att ge välsignelsen till alla folk. Det har blivit möjligt genom Jesus liv, död och uppståndelse. Apostlarna förkunnade Jesus i övertygelsen att han är Messias och den som Skriften talar om. Den messianska eran är inledd och bekräftad genom Andens utgjutande. Israel är förnyat och medvetet om kallelsen att föra evangeliet till alla folk. Detta universella perspektiv var nedlagt i Jesusrörelsen som ett självklart andligt arv – folken ska få del i Herrens frälsning som utgår från Jerusalem.

Evangelisation

Judiska pilgrimer från diasporan fick detta som förstahandsinformation redan på pingstdagen. De såg Andens manifestation och hörde mirakulöst sina egna språk talas om profetians uppfyllelse. De som döptes tog med sig budskapet hem till sina respektive hemländers synagogor. Troligen är det så som församlingarna i Rom och Alexandria kommer till.

Tillväxten var stadig. Snart uppgick församlingen i Jerusalem till 5000. Efter drygt tjugu år omfattades den enligt Lukas av flera tiotals tusen (Apg 21:20). Judéens landsbygd evangeliseras. Även det spänningsladdade relationen till samarierna leder till tillväxt (Apg 8:1-25). Församlingar etablerades efter kort tid i Judeen, Galileen och Samarien (Apg 9:31).

Lukas skildrar hur Petrus företar en evangelisationsresa i de judiska områdena längs Medelhavskusten (Apg 32-43). Det resulterar att han knyter kontakt med en romersk officer och spränger gränsen till den ickejudiska världen. Den första kända hednaförsamlingen bildades i hamnstaden Caesarea genom dop (Apg 10:45-48).

Grekisktalande judar som flydde förföljelse kom till Libyen i Nordafrika, Cypern och Antiochia i Syrien (Apg 11:19). Teologiskt var de hebreisktalande evangelisterna i församlingen och de grekisktalande i harmoni med varandra. Budskapet var detsamma: Genom Jesus Messias är alla folk inbjudna att dela Israels frälsning. Alla folk kan lära känna Israels Gud och få medlemskap i hans församling.

Paulus som fick ett specifikt uppdrag till folken belyser detta nyuppkomna erbjudande om delat förbund med Israel: *kom ihåg att ni på den tiden var utan Kristus, utanför medborgarskapet i Israel, utan del i förbunden och deras löfte, utan hopp och utan Gud när ni levde i världen. Men nu, tack vare Kristus Jesus, har ni som en gång var långt borta kommit nära, genom Kristi blod* (Ef. 2:11).

Judiska ledare stod i ständig kontakt med synagogorna i diasporan (församlingen) genom brevväxling och utsända apostlar. Efter det mönstret sändes Barnabas och Paulus från Antiochia till områden med stor judisk befolkning. De besökte synagogor och övertygade genom bibelstudier att Jesus är den Messias som Skriften talar om. Via synagogan kom de i kontakt med dåtidens andliga sökare - de gudfruktiga. Det är benämningen på ickejudar som sökt sig till synagogan för att lyssna till Bibelns budskap. De hade övergett hedendom och bekände sig till Israels Gud. Men till skillnad från proselyterna hade de gudfruktiga inte konverterat och blivit judar.

Evangeliet slår an en ton framför allt bland dessa gudfruktiga som genom Jesus får en väg öppnad direkt till Gud. Även judar kom till tro på Jesus, men till Paulus stora besvikelse i en alltför blygsam omfattning (Rom 9:1-5).

Begreppet kristen (*christianos*) myntades i Antiochia i Syrien ett tiotal år efter pingstdagen i samband med att ickejudar kom i beröring av evangeliet. Begreppet blev gångbart bland grekisktalande och fick något av officiell prägel bland latintalande. Dock är det sällsynt i NT och förekommer bara tre gånger.

Paulus är väl medveten om uppdraget att föra arvet från GT om frälsning till hednavärlden: *Kristus blev de omskurnas tjänare för att visa att Gud är sannfärdig och bekräfta de löften som getts åt fäderna, och hedningarna har fått prisa Gud för hans*

barmhärtighet. Det står ju skrivet: Därför skall jag prisa dig bland hedningarna, och ditt namn skall jag lovsjunga. Vidare heter det: Gläd er, ni hedningar, tillsammans med hans folk (Rom 15: 8-9).

Enheten i församlingen var därför viktig för Paulus. Han accepterade inte tanken på nischförsamlingar där kristna hedningar och judar skildes från varandra. Profetian handlade om enhet.

I Apostlagärningarna formas tre typer av församlingar. Sådana som består av endast Jesustroende judar, de som uteslutande består av hednakristna och därtill komposita församlingar där både judar och folken innefattas.

Trenden i historien efter apostlarna, var att kristna praktiserande judar steg för steg separeras från de hednakristna. Kristna judar ifrågasattes i församlingarna och blev till sist inte accepterade i kyrkan. Mot den bakgrunden är det viktigt att påminna sig om att frågeställningen i urkristna tiden var den omvända, nämligen på vilken grund hedningar kan accepteras i en judisk messiasrörelse.+ Den frågan avhandlades i Jerusalem år 49. Beslutet blev att kristna ur folken skulle tas emot som fullvärdiga medlemmar i församlingarna utan krav på konvertering. De behöll sin status som hedning men blev samtidigt medborgare i förbundsfolket Israel. Protokollet på beslutet offentliggjordes (Apg 15:22-29).

Samtidigt var det självklart att kristna med judiskt ursprung behöll sin judiska status. Ingenting i Nya testamentet antyder att judiska folket förkastats, eller att judar bör upphöra att leva judiskt. Inte heller att det nya förbundet som ingicks med judar, skulle överlåtas till hednakristna. Det paradoxala är att samma förbundsfolk som en gång öppnade för hedningar att dela förbundet, efter några århundraden själva trängs ut.

Judar med kristen bekännelse

Församlingarna växte snabbt, framför allt bland folken. Kristna grenen som bestod av judar hamnade alltmer mer utanför. Den kristne historikern Eusebius skriver på 300-talet om en grupp kristna judar som kallade sig fattiga (evjoniter) att de hade *en arm och torftig föreställning om Kristus*. Vidare att det för kristna judar var *helt nödvändigt att hålla lagen; de kunde inte bli frälsta genom tron på Kristus*. Rena vanföreställningar och uppfattningen att alla om kristna judar spårade ur läromässigt, banade vägen för synen

att arvtagarna till Jakobs församling i Jerusalem dog ut. Kvar blev hednakristna kyrkan som tog upp judarnas fallna mantel.

Den synen stötte på ett gigantiskt teologiskt problem: Hur kan Kyrkan vara ett Israel utan judar? Hur skulle kyrkan kunna legitimera sig som gudsfolk? Kyrkofäder söker lösa dilemmat på flera sätt. Ett var att omdefiniera jude och säga att kristendomen är en transformerad judendom och de kristna utgör de genuina judarna. Ett annat var att helt enkelt hävda att Kyrkan har ersatt judarna som ett Nytt Israel. Ett tredje sätt vara att hävda att Jesus grundade en ny religion och att kristna ska bortse från GT. Alla tre lösningsförslag reducerar judarna till något passé. De kolliderar med både NT och historien.

Kristna judar efter apostlarna

En ny bild håller på att tecknas genom senare decenniers historieforskning. Kristna judar försvann inte ur historien även om de ofta misstänkliggjordes. Kristna judar omtalas på olika sätt såväl i kyrkofäders skrifter som rabbinska texter. En gren, nasaréerna, hade uppenbarligen så stort inflytande på ortodoxa kristna att den namnkunnige Hieronymus kände sig föranledd att bemöta deras bibeltolkning i bibelkommentarer i början av 400-talet.

Kristna judar var oorganiserade men är kända framför allt som två rörelser, evjoniter och nasaréer. De är läromässigt olika. Evjoniterna erkände inte Jesu gudom till skillnad från nasaréerna som teologiskt orienterade sig i kyrkans mittfåra. Det som förenade båda grupperna var att de likt Jesus, apostlarna och första Jesustroende levde judiskt. Det gjorde dem båda kontroversiella i kyrkans ögon.

Paulus kallar mottagarna av insamlingen till Jerusalem för 'de fattiga (evjoniter) bland de heliga'. Beteckning levde kvar för kristna judar i området öster om Jordanfloden. Kyrkofadern Irenaeus i Lyon (död ca 220) refererar till evjoniter liksom Origenes (185-254) i Alexandria. Under trehundralet kan nasaré beläggas i framför allt semitiska språkområden (arameiska/syriska). Nasaréerna hade inga problem med Paulus undervisning att hednakristna inte skulle åläggas laggärningar.

Församlingen i Jerusalem överlevde Jerusalems förstörelse år 70. Kyrkohistorikern Eusebius (263-340) uppger att Symeon, en av Jesu

bröder övertog ledningen av församlingen efter att Jakobs martyrskap år 62. Han och ytterligare fjorton biskopar ledde församlingen fram till att kejsare Hadrianus på 130-talet gör Jerusalem till *Aelia Capitolina* och samtidigt förbjuder judar att bo där.

I Galileen fanns det judiska församlingar från Jesu dagar. Matteus skriver sitt evangelium till kristna judar i Galileen och delar av Syrien och Libanon. Kristna källor hävdar att släktingar till Jesus i mitten av 100-talet bedrev mission i Galileen från två baser, Nasaret och Kokaba.

Kulturellt går det inte att särskilja kristna judar i Galileen från andra judar. Det är en orsak till att så få arkeologiska fynd vittnar om deras närvaro. Judiska källor bekräftar dock Jesustroende i Galileen. Rabbi Elieser ben Hyrkanus var en ledande rabbin på 100-talet. Han greps anklagad för villfarelse efter att ha haft kontakt med en kristen jude som hette Josef i staden Sippori.

I Kafarnaum vid Gennesarets sjö kan en samlingsplats för kristna judar beläggas arkeologiskt från första århundradet. Det är sannolikt fråga om aposteln Petrus hus som byggdes om till en samlingsplats för en Jesustroende församling. Under 300-talet eller senare förvandlades den till en bysantinsk kyrka.

Det judiska inslaget i provinsen Asiens befolkning var hög, omkring 20 procent. Och det judiska arvet märktes länge genom att kristna ännu på 300-talet höll fast vid den bibliska kalendern och firade påsken under judarnas paesach.

Sedan århundraden före Jesus fanns en stor judisk befolkning i Alexandria i Egypten. Evangeliets väg till Egypten är höljt i dunkel. Men judar från Egypten var med på pingstdagen. Apollos kom därifrån men huruvida han blev en kristen där är oklart. Troligen bars evangeliet i Egypten av kristna judar fram till judiska upproret år 117 då romarna krossar den judiska kolonin. Kristne filosofen Klemens (150-216) och kyrkofadern Origenes (185-254) kände till kristna judar. Origenes har en kristen judisk mentor från Israel och bemödar sig att lära sig en del hebreiska.

I södra Egypten fanns under 200-talet apokalyptiska och kristna judiska strömningar. Biskop Dionysius (247-264) känner sig

föranledd att bemöta deras undervisning om det kommande messianska riket.

I Damaskus fanns tidigt Jesustroende judar som Saul avsåg att fångsla. Första systematiska evangelisationen av hedningar skedde i Antiochia. Området öster om Jordan, förefaller varit bebott av kristna judarna som levde tillsammans i egna byar och samhällen. Till staden Pella flydde delar av församlingen i Jerusalem i samband med stadens förstörelse år 70.

Evjoniter omtalas i syriska byn Coba norr om Damaskus. Nasaréer fanns i Aleppo och de uppges ha använt Matteus evangelium på hebreiska. Kristna judar i Aleppo utvandrade från Galileen under perioden 150-250. Arkeologiska fynd i byn Fari i Golan tyder på kristen judisk närvaro. Sannolikt fanns kristna judar även i Edessa i östra Syrien.

Under 300-talet berättas om judar i Galileen som konverterade till bysantinska kyrkan, och antar den kristna kulturen. Josef från Tiberias som levde på 370-talet är ett sådant exempel. Syriska kyrkan har hämtat många intryck från judendomen, möjligen ett resultat av kristna judars inverkan. Med tiden övergavs i stor utsträckning den judiska identiteten och kristna judar assimileras i en kristen kultur. Det är inte ovanligt att palestinska kristna i vår tid räknar judar som sina förfäder som kristnades under bysantinsk tid. Judendom och kristendom blir två skilda religiösa system.

Folken evangeliseras

Parallellt med kristna judiska rörelser växer hednakristna församlingar. Mest känd är evangeliets spridning kring medelhavsområdet och Europa. Men evangeliet fördes tidigt även österut. Till Indien och kanske i riktning mot Kina.

De stora församlingarna i Rom, Antiochia i Syrien och Alexandria som dominerade under andra århundradet, grundades med största sannolikhet via synagogan. Enligt Eusebios överstiger judarnas numerär i Rom de kristna först under andra halvan av andra århundradet. De utgjorde i storleksordningen 40 000 människor.

Kristen närvaro i Egypten är dokumenterad på 120-talet genom fyndet av en handskrift till Nya testamentet (P⁵²). Första kyrkorna i

Egypten omvittnas av Klemens av Alexandria omkring år 180. I mitten av tredje århundradet formades den koptiska kyrkan, efter att evangeliet inte längre begränsats till grekisktalande. Samtidigt utvecklas en klosterrörelse med särdrag från ökenfäderna.

Biskop Irenaeus berättar angående Gallien (Frankrike) under andra århundradet, att keltiska då användes lika mycket som latin. Evangeliet hade alltså nått landsbygden och lokalbefolkningen. Kristendomen var inte bara ett storstadsfenomen. Församlingar fanns dock bara i södra Gallien. Kristna församlingar i Spanien är kända från slutet av 200-talet. Ungefär samtidigt bör evangeliet nått England.

Nordafrika evangeliserades tidigt. Kyrene som motsvarar vår tids Libyen, representerades på pingstdagen. Kartago i Tunisien blev tidigt ett viktigt kristet centrum och utgjorde de första latintalande församlingarna med Bibelns översatt till latin. Kartago kännetecknades av en strikt kristendomstyp formad av starka ledare som Tertullianus (160-220). Han var influerad av den karismatiska rörelsen montanismen. Kyprianus var biskop i Kartago (200-258) och Augustinus (354-430) lärare. Donatiststriden på 300-talet urlakade dock församlingarna som senare hade svårt att stå emot islams erövringar.

Under slutet av 200-talet hade kristendomen nått hela romarriket. Starkaste fästena var Syrien, Mindre Asien, Egypten och Nordafrika. Likaså Rom och Lyon i Gallien. Framför allt var man latin och grekisktalande. Landsbygden var i stor utsträckning oberörd.

Med kung Konstantin (274-337) förändras kyrkans status och blev legal från att tidigare varit förföljd. Av romarrikets befolkning på ca 50 miljoner var antalet kristna i storleksordningen tio procent vid 200-talets utgång. Vissa områden var halva befolkningen kristen.

Den kristna världen delades på 300-talet mellan två stora imperier, det romerska och det persiska. I Medelhavsområdet dominerade grekiska i öst och latinet i väst. Dessa områden klöv romarriket i två. Med tiden uppstår den katolska kyrkan i västra delen, och Bysantinska (ortodoxa) kyrkan i östra. På fyra hundra år hade kristendomen erövat stora delar av nuvarande Europa, nått så

långt söderut som till Etiopien och sett Armeniens kung Tiridates III år 301 döpa sig. Österut talar uppgifter för att Indien berörts av budskapet om Jesus som Messias.

- Hur såg judiska ledarna på kristna judar?

Lukas berättar i Apostlagärningarna om förföljelser i Jerusalem av församlingen. Det var en helt och hållet inomjudisk konflikt mellan judiska grupper - de Jesustroende och i synnerhet överstepräster och sadducéer. Detsamma gäller under Bar Kochbaupproret år 132. Orsaken till förföljelsen den gången var att de Jesustroende inte gick med i upproret mot Rom. Bar Kochba som var ledaren för revolten förklarades som Messias av den då största rabbinen, rabbi Aqiva. Om de deltagit i upproret hade de kristna erkänt Aqiva som Messias och därmed svikit sin bekännelse till Jesus som Messias.

Birkat ha-minim

Två gånger om dagen enskilt och i varje synagogans gudstjänst bads bönen Amidah. Den kallades också adertonbönen och växte fram efter hand. Slutgiltigt kom att bestå av 19 delböner – berakot, varav en av dem som kom till i slutet av första århundradet kallades – *birkat ha-minim*. Den uttalar en förkastelse av gruppen minim, vars identitet har diskuterats mycket i forskningen. Troligen avses ursprungligen några utbrytare i synagogan och snare sådana som inte följde rabbinernas praxis. Med tiden uppfattades *Birkat ha-minim* peka ut kristna judar, och rent av uttala förbannelser över kristna. Kyrkofäderna Epifanios och Heronimos på 300-talet var övertygade om att nasaréerna förbannades i synagogorna och hatades av sina judiska släktingar.

Det kan ha varit fråga om en öppen maktkamp mellan rabbiner och kristna judar i synagogor som en reaktion på att Fader vår reciterades i kristna synagogor. Men rent generellt ger rabbinerna väldigt liten uppmärksamhet åt kristna eller kristna judar.

Det som hände med de kristna judarna i den större konflikten som pågick under århundraden mellan Kyrkan och Synagogan, var att de klämdes mellan två sköldar. De passade inte in vare sig bland synagogans folk eller ibland kyrkans kristna bekännare.

- Hur såg kristna ledare på judar och kristna judar?

Förhållandet kristna-judar under antiken är en mycket komplex och utdragen konflikt. Förändrad syn sker gradvis över tid. Det är inte fråga om en brytning utan snarare en process där de båda religionerna judendom och kristendom växer ifrån varandra trots gemensamt judiskt ursprung. Ur samma judiska mylla uppstår två religioner, rabbinsk judendom och bysantinsk kristendom. Kyrkans ledning markerar tydligt på 300-talet att kristna judar inte accepterade inom kyrkan.

Den kristna historieskrivningen vid den tidpunkten utgick från en momentan separation. Att det rådde ett fiendeförhållande redan från start mellan judendom och kristendom. Det speglas i Eusebius som skriver i sin kyrkohistoria från år 312: *På Stefanus martyrdöd följde judarnas första stora förföljelse av den kristna församlingen i Jerusalem (Apg 8:1)*. Men historiskt sett existerade vare sig judendom eller kristendom vid denna tidpunkt som två religioner. Däremot när Eusebius skriver sin historia kan de beskrivas som separat religioner.

En brevväxling mellan Augustinus som skriver till sin äldre mentor Hieronymus angående kristna judar, exemplifierar tonläget på 300-talet. Augustinus tycks inte själv ha mött någon kristen jude men däremot hört talas om sådana. Han söker råd huruvida kristna judar som bekänner sig till den ortodoxa kristna tron kan tillåtas leva judiskt. Han får svaret av Hieronymus att *judiska ceremonier är för kristna både skadliga och ödesdigra - var och en som utför dem, vare sig han är född jude eller hedning, ska kastas i fördärvets grop*.

Augustinus accepterar Hieronymus uppfattning med reservationen att detta inte gällde första generationens kristna judar! Båda var överens om att kristna som levde efter Mose lag inte är kristna utan judar, och att kyrkan inte ger utrymme för sådana.

Att praktiserande judar var förtappade trots bekännelse till Jesus, visar att det skett en markant glidning. Problemet var inte i första hand teologiskt - bekännelsen av Jesus - utan den judiska identiteten. En jude kan inte räddas med mindre än att judiska identiteten elimineras. Mission leder därmed till att utplåna judar! Denna syn, att kristna identiteten exkluderar judisk identitet, blev

vägledande också inom rabbinsk judendom. Att vara jude är oförenligt med kristen bekännelse. En jude som bekänner Jesus upphör att vara jude.

Denna lösning bekräftades ifrån kristet håll i det andra konciliet i Nicaea år 787, kyrkomötet som brukar kallas Nicaea II. Här behandlades frågan hur man ska förhålla sig till kristna judar som firade sabbat. Beslutet togs att de inte får vara med i nattvardsfirande. Vidare togs frågan upp hur man ska göra med barn som är födda av judiska föräldrar, när de önska döptas. Svaret blev att barn till judar inte kan döpas förrän de av sagt sig sin judiska livsstil.

Summering

Denna hållning, att kristen tro är oförenlig med judisk identitet, har fjärrmat sig från något självklart i NT och gjort evangeliet antisemitisk: Judar behöver Jesus, men för att döpas måste de upphöra vara judar. I linje med kyrkomötets beslut – att kristen tro och judisk identitet är oförenliga - är den traditionella judiskt ortodoxa synen att judar som bekänner Jesus därmed upphör att vara judar. Det har fått praktiska konsekvenser för messianska judar (judar med kristen bekännelse) i vår tid.

Kristendom började som en messiasrörelse med de goda nyheterna. Med tiden marginaliserades de kristna judarna, i stor utsträckning därför att den numerära tillväxten i församlingarna skedde bland hedningar. Samtidigt valde också kristna ledare bort sina rötter och blev med tiden antijudisk och rent antisemitisk. Det har fått förödande konsekvenser för historien. Självklart är denna teologi en av stöttestenarna i vår tid i relation till judar. Teologisk bearbetning sker dock och i stor utsträckning har kristna bearbetat sitt antijudiska arv.

I vår tid syns även effekterna i de messianska judarnas situation, och i det komplexa förhållandet till begreppet mission i judiskt sammanhang. Historien förklarar varför evangeliet riktat till judar uppfattats som antisemitism.

Det är dags att på allvar flytta de kristna judarna från historiens marginal till dess centrum. Kristna judar är inte ett övergångsstadium för evangeliet som kyrkan förväntades mogna bort ifrån. Samma teologiska förskjutning som ledde till att den

ursprungligt judiska missionsrörelsen blev antisemitisk som låste dörren till det judiska folket och ledde till ett omätbart lidande för judar, blev samtidigt förödande för den kristna rörelsens vitalitet. Kontinuerlig judisk närvaro i de kristna församlingarna hade säkrat kontakten med det hebreiskt-bibliska arvet och bibehållit en andlig mylla som skulle varit välgörande för kristna dogmatikens utveckling. Det judiska arvet behöver återerövrats, inte minst för att befrukta kristen systematisk teologi. Därför är judisk-kristna relationer väsentliga.

© Göran Lennartsson